

HOTĂRÂRE

privind excepțiile de neconstituționalitate a unor prevederi din **Legea nr.26 din 10 martie 2022** privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (**competența Curții Supreme de Justiție în cazul examinării contestațiilor depuse împotriva deciziei Comisiei de evaluare**)
(**sesizările nr.17g/2023, nr.21g/2023, nr.23g/2023, nr.24g/2023, nr.27g/2023 și nr.31g/2023**)

nr. 5 din 14.02.2023

Monitorul Oficial nr.75-78/40 din 07.03.2023

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:
dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Cristina Chihai, *asistent judiciar*,
Având în vedere sesizările înregistrate la 31 ianuarie și, respectiv, 2, 6, 8 și 10 februarie 2023,
Examinând sesizările menționate în ședință publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,
Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate a următoarelor prevederi din [Legea nr.26 din 10 martie 2022](#) privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor:

- a termenilor „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin.(2) lit.a),
- a sintagmei „în ultimii 15 ani” din articolul 8 alin.(4) lit.b),
- a textului „ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)” din articolul 8 alin.(5) lit.c);
- a textului „nu depinde” din articolul 8 alin.(6) și
- a textului „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b).

2. Sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate de dl avocat Petru Balan, în interesele dnei judecătoare Angela Bostan, parte în dosarul nr.3-1/2023, în interesele dlui judecător Sergiu Osoianu, parte în dosarul nr.3-6/2023, și în interesele dnei judecătoare Ecaterina Buzu, în dosarul nr.3-7/2023, de domnia avocați Rodion Tocan și Marian Bucătaru, în interesele dlui judecător Iurie Bejenaru, parte în dosarul nr.3-2/2023, de dl judecător Vladislav Holban, parte în dosarul nr.3-4/2023, de dl avocat Nicolae Leșan, în interesele dlui judecător Vitalie Stratan, parte în dosarul nr.3-3/2023, pendinte la Curtea Supremă de Justiție, în fața completului de judecată special instituit pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității

candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

3. Sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate au fost trimise la Curtea Constituțională de completul de judecată în discuție, format din domnul judecător Vladimir Timofti și doamnele judecătore Svetlana Filincova și Ala Cobăneanu, pe baza articolului 135 alin.(1) literele a) și g) din [Constituție](#).

4. Prin decizia Curții Constituționale din 7 februarie 2023, sesizările nr.17g/2023 și nr.21g/2023 au fost declarate admisibile, fără a se prejudeca fondul cauzei. Având în vedere identitatea de obiect a sesizărilor și a motivelor care stau la baza criticilor de neconstituționalitate, prin Decizia Curții din 13 februarie 2023, sesizările nr.23g/2023, nr.24g/2023, nr.27g/2023 și nr.31g/2023 au fost conexate cu sesizările nr.17g/2023 și nr.21g/2023, atribuindu-i-se numărul 17g/2023.

5. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Guvernului.

6. Printr-o decizie a Plenului Curții Constituționale a fost respinsă declarația de abținere a dnei judecătore Domnica Manole de la examinarea prezentei cauze.

7. În ședința publică a Curții au fost prezenți dna judecătore Angela Bostan, dl avocat Petru Balan, în interesele dnei judecătore Angela Bostan, ale dlui judecător Sergiu Osoianu și ale dnei judecător Ecaterina Buzu, dnii avocați Rodion Tocan și Marian Bucătaru, în interesele dlui judecător Iurie Bejenaru, dl Valeriu Kuciuk, reprezentantul Parlamentului și dna Veronica Mihailov-Moraru, reprezentantul Guvernului.

ÎN FAPT

A. CIRCUMSTANȚELE LITIGIILOR PRINCIPALE

I. Circumstanțele litigiului în care doamna Angela Bostan are calitatea de reclamantă (sesizarea nr.17g/2023)

8. Doamna Angela Bostan, judecătore la Curtea de Apel Chișinău, a candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii. Astfel, domnia sa a fost supusă procedurii de evaluare a candidaților la această funcție. Procedura s-a desfășurat în fața Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

9. După evaluare, Comisia a emis Decizia nr.6 din 9 decembrie 2022, prin care a constatat că doamna judecătore Angela Bostan nu corespunde criteriilor de integritate, pentru că s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidată a criteriilor de integritate etică și financiară, și că nu a promovat evaluarea.

10. În ianuarie 2023, doamna Angela Bostan a contestat Decizia Comisiei în fața Completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție. La o ședință de judecată din 30 ianuarie 2023, dl avocat Petru Balan a ridicat, în interesele dnei Angela Bostan, excepția de neconstituționalitate a termenilor „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin.(2) lit.a), a sintagmei „în ultimii 15 ani” din articolul 8 alin.(4) lit.b), a textului „ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)” din articolul 8 alin.(5) lit.c) și a textului „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

11. Într-o încheiere din aceeași zi, judecătorii completului special al Curții Supreme de Justiție au admis în parte solicitarea dlui avocat și au supus controlului Curții Constituționale textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) din Legea în discuție. În motivarea soluției lor, judecătorii Curții Supreme au menționat faptul că termenii „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin.(2) lit.a), sintagma „în ultimii 15 ani” din articolul 8 alin.(4) lit.b) și textul „ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)” din articolul 8 alin.(5) lit.c) au făcut obiectul controlului de constituționalitate în [Hotărârea Curții Constituționale nr.9 din 7 aprilie 2022](#). Potrivit Curții Supreme, în acea Hotărâre, Curtea Constituțională a verificat constituționalitatea întregii Legi nr.26. Curtea Supremă a mai reținut că textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) a fost introdus în textul original prin [Legea nr.354 din 22 decembrie 2022](#), adică după pronunțarea Hotărârii Curții.

II. Circumstanțele litigiului în care domnul Iurie Bejenaru are calitatea de reclamant (sesizarea nr.21g/2023)

12. Domnul Iurie Bejenaru, judecător al Curții Supreme de Justiție, a candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii. Domnia sa a fost supus unei evaluări. Procedura de evaluare a avut loc în fața Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

13. După evaluare, Comisia a emis Decizia nr.4 din 9 decembrie 2022, prin care a stabilit că dl Iurie Bejenaru nu corespunde criteriilor de integritate, pentru că s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea criteriilor de integritate etică și financiară. Prin urmare, domnul Iurie Bejenaru nu a promovat evaluarea.

14. În ianuarie 2023, domnul Iurie Bejenaru a contestat Decizia Comisiei în fața Completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție. La o ședință de judecată din 2 februarie 2023, dnii avocați Rodion Tocan și Marian Bucătaru au ridicat, în interesele domnului Bejenaru, excepția de neconstituționalitate a textului „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) și a textului „nu depinde” din articolul 8 alin.(6) din [Legea nr.26 din 10 martie 2022](#).

15. Într-o încheiere din aceeași zi, judecătorii completului special al Curții Supreme de Justiție au admis în parte solicitarea domnilor avocați și au supus controlului Curții Constituționale textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) din Legea în discuție. În motivarea soluției lor, judecătorii Curții Supreme au menționat faptul că celelalte capete ale excepției au făcut obiectul controlului de constituționalitate în [Hotărârea Curții Constituționale nr.9 din 7 aprilie 2022](#). Potrivit Curții Supreme, în acea Hotărâre, Curtea Constituțională a verificat constituționalitatea întregii Legi nr.26. Curtea Supremă a mai reținut că textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) a fost introdus în textul original prin [Legea nr.354 din 22 decembrie 2022](#), adică după pronunțarea Hotărârii Curții.

III. Circumstanțele litigiului în care domnul Vladislav Holban are calitatea de reclamant (sesizarea nr.23g/2023)

16. Din materialele dosarului rezultă că dl Vladislav Holban, judecător la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, a candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii. Domnia sa a fost supus unei evaluări. Procedura de evaluare a avut loc în fața Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

17. După evaluare, Comisia a emis Decizia nr.7 din 21 decembrie 2022, prin care a stabilit că dl Vladislav Holban nu corespunde criteriilor de integritate, pentru că s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea criteriilor de integritate etică și financiară. Prin urmare, domnul Vladislav Holban nu a promovat evaluarea.

18. În ianuarie 2023, domnul Vladislav Holban a contestat Decizia Comisiei în fața Completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție. La o ședință de judecată din 6 februarie 2023, domnul Vladislav Holban a ridicat excepția de neconstituționalitate a textului „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) și a textului „nu depinde” din articolul 8 alin.(6) din [Legea nr.26 din 10 martie 2022](#).

19. Într-o încheiere din aceeași zi, judecătorii completului special al Curții Supreme de Justiție au admis în parte solicitarea domnului Vladislav Holban și au supus controlului Curții Constituționale textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) din Legea în discuție. În motivarea soluției lor, judecătorii Curții Supreme au menționat faptul că celelalte capete ale excepției au făcut obiectul controlului de constituționalitate în Hotărârea Curții Constituționale nr.9 din 7 aprilie 2022. Potrivit Curții Supreme, în acea Hotărâre, Curtea Constituțională a verificat constituționalitatea întregii Legi nr.26. Curtea Supremă a mai reținut că textul

„dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) a fost introdus în textul original prin [Legea nr.354 din 22 decembrie 2022](#), adică după pronunțarea Hotărârii Curții.

IV. Circumstanțele litigiului în care domnul Vitalie Stratan are calitatea de reclamant (sesizarea nr.24g/2023)

20. Din materialele dosarului rezultă că dl Vitalie Stratan, judecător la Judecătoria Chișinău, sediul central, a candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii. Domnia sa a fost supus unei evaluări. Procedura de evaluare a avut loc în fața Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

21. După evaluare, Comisia a emis Decizia nr.5 din 9 decembrie 2022, prin care a stabilit că dl Vitalie Stratan nu corespunde criteriilor de integritate, pentru că s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea criteriilor de integritate etică și financiară. Prin urmare, domnul Vitalie Stratan nu a promovat evaluarea.

22. În ianuarie 2023, domnul Vitalie Stratan a contestat Decizia Comisiei în fața Completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție. La o ședință de judecată din 6 februarie 2023, domnul avocat Nicolae Leșan a ridicat, în interesele domnului Vitalie Stratan, excepția de neconstituționalitate a textului „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) din [Legea nr.26 din 10 martie 2022](#).

23. Într-o încheiere din aceeași zi, judecătorii completului special al Curții Supreme de Justiție au admis ridicarea excepției de neconstituționalitate.

V. Circumstanțele litigiului în care domnul Sergiu Osoianu are calitatea de reclamant (sesizarea nr.27g/2023)

24. Domnul Sergiu Osoianu, judecător la Judecătoria Strășeni, a candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii. Domnia sa a fost supus procedurii de evaluare a candidaților la această funcție. Procedura s-a desfășurat în fața Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

25. După evaluare, Comisia a emis Decizia nr.12 din 6 ianuarie 2023, prin care a constatat că domnul judecător Sergiu Osoianu nu corespunde criteriilor de integritate, pentru că s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidat a criteriilor de integritate etică și financiară, și că nu a promovat evaluarea.

26. În ianuarie 2023, domnul Sergiu Osoianu a contestat Decizia Comisiei în fața Completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție. La o ședință de judecată din 7 februarie 2023, dl avocat Petru Balan a ridicat, în interesele dlui Sergiu Osoianu, excepția de neconstituționalitate a termenilor „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin.(2) lit.a), a sintagmei „în ultimii 15 ani” din articolul 8 alin.(4) lit.b), a textului „ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)” din articolul 8 alin.(5) lit.c) și a textului „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

27. Într-o încheiere din aceeași zi, judecătorii completului special al Curții Supreme de Justiție au admis în parte solicitarea dlui avocat și au supus controlului Curții Constituționale textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) din Legea în discuție. În motivarea soluției lor, judecătorii Curții Supreme au menționat faptul că termenii „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin.(2) lit.a), sintagma „în ultimii 15 ani” din articolul 8 alin.(4) lit.b) și textul „ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)” din articolul 8 alin.(5) lit.c) au făcut obiectul controlului de constituționalitate în [Hotărârea Curții Constituționale nr.9 din 7 aprilie 2022](#). Potrivit Curții Supreme, în acea Hotărâre, Curtea Constituțională a verificat constituționalitatea întregii Legi nr.26. Curtea Supremă a mai reținut că textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) a fost introdus în textul original prin [Legea nr.354 din 22 decembrie 2022](#), adică după pronunțarea Hotărârii Curții.

VI. Circumstanțele litigiului în care doamna Ecaterina Buzu are calitatea de reclamant (sesizarea nr.31g/2023)

28. Doamna Ecaterina Buzu, judecătoare la Judecătoria Orhei, sediul central, a candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii. Domnia sa a fost supusă procedurii de evaluare a candidaților la această funcție. Procedura s-a desfășurat în fața Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

29. După evaluare, Comisia a emis Decizia nr.10 din 4 ianuarie 2023, prin care a constatat că doamna Ecaterina Buzu nu corespunde criteriilor de integritate, pentru că s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidat a criteriilor de integritate etică și financiară, și că nu a promovat evaluarea.

30. În ianuarie 2023, doamna Ecaterina Buzu a contestat Decizia Comisiei în fața Completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție. La o ședință de judecată din 10 februarie 2023, dl avocat Petru Balan a ridicat, în interesele doamnei Ecaterina Buzu, excepția de neconstituționalitate a termenilor „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin.(2) lit.a), a sintagmei „în ultimii 15 ani” din articolul 8 alin.(4) lit.b), a textului „ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)” din articolul 8 alin.(5) lit.c) și a textului „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

31. Într-o încheiere din aceeași zi, judecătorii completului special al Curții Supreme de Justiție au admis în parte solicitarea dlui avocat și au supus controlului Curții Constituționale textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) din Legea în discuție. În motivarea soluției lor, judecătorii Curții Supreme au menționat faptul că termenii „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin.(2) lit.a), sintagma „în ultimii 15 ani” din articolul 8 alin.(4) lit.b) și textul „ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)” din articolul 8 alin.(5) lit.c) au făcut obiectul controlului de constituționalitate în [Hotărârea Curții Constituționale nr.9 din 7 aprilie 2022](#). Potrivit Curții Supreme, în acea Hotărâre, Curtea Constituțională a verificat constituționalitatea întregii Legi nr.26. Curtea Supremă a mai reținut că textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) a fost introdus în textul original prin [Legea nr.354 din 22 decembrie 2022](#), adică după pronunțarea Hotărârii Curții.

B. LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

32. Prevederile relevante ale [Constituției](#) sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de

lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

33. Prevederile relevante ale Legii nr.26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor sunt următoarele:

Articolul 14

Contestarea deciziei Comisiei de evaluare

„[...]”

(8) La examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii:

a) respingerea cererii de contestare;

b) admiterea cererii de contestare, **dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat**, și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare.”

ÎN DREPT

A. ADMISIBILITATEA

34. Prin Deciziile sale din 7 și 13 februarie 2023, Curtea a confirmat respectarea, în prezenta cauză, a condițiilor de admisibilitate a sesizărilor, stabilite în jurisprudența sa constantă.

35. Excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate de avocații unor părți ale unor procese de judecată și de către o parte a procesului. Ele sunt formulate de subiectele cărora li s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin.(1) literele a) și g) din [Constituție](#).

36. În conformitate cu articolul 135 alin.(1) lit.a) din [Constituție](#), controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr.26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, ține de competența Curții Constituționale.

37. Deși autorii excepțiilor au contestat mai multe prevederi din [Legea nr.26 din 10 martie 2022](#), Curtea a reținut că prin încheierile instanței de judecată a fost sesizată să verifice doar constituționalitatea textului „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) din Legea citată. Prin urmare, Curtea va analiza doar prevederile legale supuse controlului său prin încheierea instanței de drept comun în fața căreia a fost ridicată excepția. Curtea a mai constatat că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

38. Curtea a reținut că excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate în cauze care au ca obiect contestarea unor decizii ale Comisiei de evaluare prin care s-a reținut că domnii candidați nu au promovat evaluarea pentru ocuparea funcției de membru al Consiliului Superior al Magistraturii. Prin urmare, Curtea a acceptat că completul special al Curții Supreme de Justiție ar putea aplica prevederile contestate în aceste cauze.

39. Autorii sesizărilor au susținut că textul contestat încalcă articolele 1 alin.(3) [*preeminența dreptului*], 4 [*drepturile și libertățile omului*], 20 [*accesul liber la justiție*], 23 alin.(2) [*claritatea legii*], 26 alineatele (1) și (2) [*dreptul la apărare*], 39 [*dreptul la administrarea treburilor publice*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din [Constituție](#).

40. Curtea a observat că autorii și-au argumentat pretențiile doar din perspectiva articolelor 20, 23 și 54 din [Constituție](#). Așa cum nu poate formula argumente în locul lor în privința celorlalte articole din Constituție invocate, Curtea a verificat dispoziția legală criticată doar pe baza acestor articole. În situații similare, Curtea a respins ca inadmisibile sesizările formulate astfel, precizând că simpla trimitere la un

text din [Constituție](#), fără explicarea pretenției neconformității cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument ([DCC nr.173 din 13 decembrie 2022](#), §20).

41. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că articolele 23 alin.(2) și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorii excepțiilor trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de [Constituție](#). Abia în cadrul analizei caracterului justificat al ingerinței abstracte în drepturile fundamentale garantate de Constituție Curtea poate pune în operă prevederile acestor articole ([DCC nr.173 din 13 decembrie 2022](#), §19; [HCC nr.21 din 6 decembrie 2022](#), §34).

42. Referitor la incidența articolului 20 din [Constituție](#), Curtea a stabilit că dreptul de acces la un tribunal trebuie să fie unul practic și efectiv, nu teoretic și iluzoriu. Efectivitatea dreptului în discuție reclamă ca persoanele să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act care constituie o ingerință în exercitarea drepturilor lor ([HCC nr.5 din 3 martie 2022](#), §60).

43. În această cauză, deși decizia Comisiei de evaluare privind nepromovarea evaluării nu-l împiedică pe candidat să-și continue activitatea în calitate de judecător, de procuror sau în altă funcție din domeniul dreptului deținută anterior, ea poate afecta reputația profesională a candidatului – protejată de dreptul la viața privată –, de vreme ce ea conține constatări cu privire la lipsa integrității etice și financiare a candidatului (a se vedea *Denisov v. Ucraina* [MC], 25 septembrie 2018, §107-109 și 115-116; Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General pentru Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) ale Consiliului Europei privind unele măsuri legate de selecția candidaților pentru funcții administrative în organele de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative, adoptată de Comisia de la Veneția la cea de-a 129-a sesiune plenară (10-11 decembrie 2021), §15). Din această perspectivă, Curtea a reținut că este esențial pentru candidații nepromovați ca legea să prevadă posibilitatea de a contesta deciziile Comisiei de evaluare în fața unui tribunal.

44. Curtea a observat că articolul 14 alin.(2) din [Legea nr.26 din 10 martie 2022](#) prevede că candidatul evaluat poate contesta decizia defavorabilă a Comisiei de evaluare la Curtea Supremă de Justiție. Același alineat prevede că contestația candidatului va fi examinată de un complet de judecată special compus din trei judecători și un judecător supleant. Așadar, Curtea a constatat că legislatorul a stabilit o cale de atac împotriva deciziilor Comisiei de evaluare privind nepromovarea evaluării.

45. Problema pusă în discuție de autorii excepțiilor în această cauză este că dispozițiile contestate reduc, în mod semnificativ, limitele controlului judecătoresc al deciziilor Comisiei de evaluare privind nepromovarea evaluării.

46. Sub acest aspect, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a stabilit că dreptul de acces la un tribunal nu include doar dreptul de a iniția o acțiune în justiție, ci și dreptul la soluționarea cauzei de către un tribunal competent să se pronunțe asupra tuturor aspectelor de fapt și de drept (*Fălie v. România*, 19 mai 2015, §22 și 24; *Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții v. România* [MC], 29 noiembrie 2016, §86).

47. În această cauză, Curtea a constatat că dispozițiile contestate îi permit completului special al Curții Supreme de Justiție să dispună reluarea procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare doar dacă constată că există circumstanțe care pot conduce la promovarea evaluării de către candidat. Articolul 8 alin.(1) din Lege prevede că evaluarea integrității candidaților constă în verificarea integrității etice și a integrității financiare a acestora.

48. Pentru a corespunde criteriilor de integritate etică, Comisia de evaluare trebuie să constate că candidatul a) nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial; b) în privința acestuia nu există suspiciuni rezonabile privind comiterea actelor de corupție, actelor conexe actelor de corupție sau faptelor coruptibile în sensul [Legii integrității nr.82/2017](#); c) nu a încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, al restricțiilor și/sau al limitărilor (a se vedea articolul 8 alin.(2) din Lege).

49. Pentru a corespunde criteriilor de integritate financiară, Comisia de evaluare trebuie să constate a) dacă averea candidatului a fost declarată în modul stabilit de legislație; b) dacă averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate (a se vedea articolul 8

alin.(4) din Lege).

50. Astfel, dacă Comisia de evaluare constată că candidatul nu corespunde criteriilor de integritate etică și financiară, ea trebuie să emită o decizie motivată privind constatarea nepromovării evaluării (articolul 13 alin.(1) din Lege). Așadar, Curtea constată că, în esență, prin textul de lege contestat legislatorul a stabilit că deciziile Comisiei de evaluare pot fi verificate de către colegiul special doar sub aspectul constatărilor referitoare la îndeplinirea de către candidat a criteriilor de integritate etică și financiară. În consecință, controlul judecătoresc al colegiului special se extinde doar asupra chestiunilor de fond, fără a acoperi chestiunile de procedură. Având în vedere caracterul limitat al controlului judecătoresc stabilit de dispozițiile contestate, Curtea a reținut incidența articolului 20 din [Constituție](#).

51. În consecință, Curtea a reținut incidența articolelor 20, 23 alin.(2) și 54 din [Constituție](#).

B. FONDUL CAUZEI

A. Argumentele autorilor sesizărilor privind excepțiile de neconstituționalitate

52. Autorii sesizărilor susțin că modificările aduse articolului 14 alin.(8) lit.b) din Lege vizează în mod direct dreptul de acces liber la justiție al reclamantilor, prin faptul că restrâng controlul judecătoresc asupra legalității deciziilor Comisiei de evaluare. Aceștia afirmă că textul de lege contestat nu corespunde exigențelor calității legii și, prin urmare, reclamantii nu pot beneficia de o instanță de judecată cu jurisdicție deplină. Întinderea controlului jurisdicțional asupra deciziilor Comisiei de evaluare ar fi fost redusă în mod semnificativ, până la punctul în care persoana care depune o contestație este privată de dreptul la o cale judiciară de atac.

53. Autorii sesizărilor menționează că textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” a fost introdus în articolul 14 alin.(8) lit.b) din Lege după ce reclamanții au fost evaluați de Comisie. Potrivit acestora, „regulile concursului au fost modificate după ce concursul a fost finalizat”. Astfel, limitele controlului judecătoresc al deciziilor Comisiei de evaluare ar fi fost restrâns în mod semnificativ și, prin urmare, s-a limitat dreptul de acces la justiție al reclamantilor.

54. Autorii sesizărilor afirmă că dispozițiile contestate le-au limitat dreptul de acces liber la justiție și la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești și că acestea nu au urmărit niciun scop legitim. Prin urmare, autorii sesizărilor susțin că au fost încălcate articolele 20, 23 alin.(2) și 54 din [Constituție](#).

B. Argumentele autorităților care și-au prezentat opiniile

55. În opinia prezentată de Parlament se menționează că, la 10 martie 2022, a fost adoptată Legea nr.26, prin care au fost reglementate raporturile juridice aferente procedurii de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, al Consiliului Superior al Procurorilor, precum și a candidaților la funcția de membru în organele specializate ale acestora, ca etapă obligatorie a procesului de selectare a candidaților și de alegere sau numire a acestora în funcțiile respective. Prin urmare, a fost creat un mecanism de evaluare a candidaților de către o comisie autonomă specializată, în competența căreia este pusă sarcina verificării integrității etice și financiare a candidaților. Comisia de evaluare nu substituie și nu preia funcțiile altor autorități publice ale statului.

56. Potrivit [Legii nr.26 din 10 martie 2022](#), până la 31 decembrie 2022, Comisia de evaluare trebuia să evalueze integritatea candidaților la funcțiile vacante respective din sistemul judecătoresc și al procurorilor. Totuși, Parlamentul a constatat că Comisia de evaluare activează mai lent decât s-a presupus că va activa la adoptarea legii, având în vedere că nu a finalizat evaluarea candidaților în termenele stabilite lege. Acest aspect a servit ca motiv pentru modificarea prevederilor Legii în discuție și, astfel, a fost adoptată [Legea nr.354 din 22 decembrie 2022](#).

57. Parlamentul afirmă că raționamentul care stă la baza introducerii textului contestat este aducerea în concordanță a prevederii citate cu prevederile articolului 225 din Codul administrativ. Astfel, legislatorul a urmărit să uniformizeze procedurile legale aferente examinării cauzelor de către instanțele judecătorești.

58. Parlamentul notează că, potrivit articolului 14 alin.(6) din [Legea nr.26 din 10 martie 2022](#), cererea de contestare a deciziei Comisiei de evaluare se judecă în conformitate cu procedura prevăzută

în [Codul administrativ](#). Pe de altă parte, articolul 225 alin.(1) din Codul citat prevede că instanța de judecată nu este competentă să se pronunțe asupra oportunității unui act administrativ. În aceste condiții, a apărut necesitatea ajustării [Legii nr.26 din 10 martie 2022](#).

59. Un alt motiv pentru care legislatorul a modificat articolul 14 alin.(8) lit.b) din Lege este că s-a urmărit ca, la examinarea contestației, completul special să nu analizeze oportunitatea adoptării deciziei de către Comisia de evaluare. Astfel, la examinarea contestației, completul special nu trebuie să reevalueze circumstanțele evaluate deja de Comisie, ci să se pronunțe doar asupra faptului dacă au apărut circumstanțe noi, care puteau conduce la promovarea evaluării de către candidat, însă nu au fost examinate anterior în procesul de evaluare.

60. Parlamentul menționează că textul contestat din articolul 14 alin.(8) lit.b) din [Legea nr.26 din 10 martie 2022](#) nu îngreădește accesul la justiție, ci constituie un instrument util pentru a eficientiza procedura de contestare a actelor Comisiei de evaluare, prin trasarea limitelor clare în privința examinării cererilor de contestare de către completul special.

61. În opinia prezentată de Președintele Republicii se menționează că textul contestat din articolul 14 alin.(8) lit.b) din [Legea nr.26 din 10 martie 2022](#) stabilește condițiile în care poate fi admisă o cerere de contestare a deciziei Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

62. Reglementările referitoare la formalitățile care trebuie respectate în vederea depunerii unei căi de atac sunt destinate să asigure buna administrare a justiției și respectarea securității juridice. Limitările aplicate nu trebuie să restrângă accesul la justiție într-o asemenea măsură încât să fie afectată însăși substanța dreptului de acces la justiție. Articolul 20 din [Constituție](#) garantează dreptul de acces la justiție, și anume dreptul de a sesiza o instanță în materie civilă constituie un aspect al acestuia. Acest drept nu este absolut și poate fi supus limitărilor. Astfel, potrivit articolului 115 alin.(4) din [Constituție](#), este de competența exclusivă a legislatorului de a institui regulile de desfășurare a procesului în fața unei instanțe judecătorești.

63. Prevederile articolului 14 alin.(8) lit.b) din [Legea nr.26 din 10 martie 2022](#) au fost modificate pentru ca textul normativ să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție. Astfel, în procesul de aplicare și de interpretare a Legii, să ofere candidaților o protecție adecvată împotriva arbitrarului. Prin prevederile contestate, legislatorul nu a restrâns accesul la justiție, dar a introdus elemente legislative necesare aplicării previzibile a normelor de contestare a unei decizii defavorabile. În aceste condiții, justițiabilii au un reper sigur de admitere a cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare. În cazurile în care au fost ridicate excepțiile de constituționalitate, autorii au toate condițiile să beneficieze de o examinare aprofundată a cererilor de contestare de către completul de judecată special.

64. Președintele Republicii conchide că Parlamentul nu a depășit cadrul constituțional atunci când a reglementat condițiile de admitere a unei cereri de contestare. De asemenea, Parlamentul a asigurat un echilibru just între exigențele interesului general al societății de înfăptuire a justiției și cerințele de protecție a dreptului la un proces echitabil al candidaților evaluați pentru funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor. Cu toate acestea, aprecierea constituționalității prevederilor contestate ține de competența exclusivă a Curții Constituționale.

65. Guvernul menționează, în opinia sa scrisă, că nu poate fi de acord cu afirmația autorilor sesizărilor precum că a fost îngustată competența Curții Supreme de Justiție de a examina contestațiile asupra deciziilor Comisiei de evaluare, întrucât pentru examinarea contestației depuse, Curtea Supremă de Justiție are acces și trebuie să examineze toate materialele dosarului de evaluare a candidatului supus procedurii de evaluare. Examinarea de către Curtea Supremă de Justiție a unei cereri de contestare presupune a priori analiza în ansamblu a tuturor aspectelor care prezintă importanță pentru evaluarea candidaților. Or, anume de examinarea multiaspectuală depinde soluția dată de Curtea Supremă de Justiție, fie de a respinge cererea de contestare, fie de a o admite și de a dispune reevaluarea candidatului.

66. Așadar, identificarea de către Curtea Supremă de Justiție a circumstanțelor care impun soluția de promovare a evaluării de către candidat implică nemijlocit examinarea tuturor materialelor anexate la

dosar, printre care și declarațiile, probele prezentate de candidat, care la o reexaminare ar fi dus la adoptarea unei soluții contrare decât cea de nepromovare emisă de către Comisia de evaluare. În principiu, rolul Curții Supreme de Justiție este de a reexamina toate probele anexate și de a le analiza în raport cu concluziile Comisiei de evaluare, ceea ce implică ca procesul presupune o reevaluare a candidatului. O soluție contrară nu ar fi fost rațională, din contră, interesul candidatului de a-i fi reexaminat dosarul de evaluare nu ar fi fost valabil.

67. Dimpotrivă, în ipoteza în care legislatorul ar fi optat pentru soluția de a nu stabili motivele pentru care Curtea Supremă de Justiție ar fi admis contestația, norma criticată ar fi dispus de o marjă de apreciere discreționară și nelimitată din partea Curții Supreme de Justiție. Lipsa intervenției pe textul legii ar fi creat pretextul unor interpretări extensive și instituirea unei practici neuniforme în materia examinării contestațiilor. O limitare ar fi fost dacă Curtea Supremă de Justiție s-ar fi pronunțat doar cu privire la încălcările de ordin procedural admise în fața Comisiei de evaluare, fără a întreprinde o examinare în fond a tuturor materialelor dosarului, iar de existența în exclusivitate a unor încălcări de procedură ar fi depins soluția de admitere a cererilor de contestare.

68. Guvernul afirmă că scopul legitim al completărilor operate în articolul 14 alin.(8) litera b) din Lege este de a concretiza condițiile în care o cerere de contestare poate fi admisă de către Curtea Supremă de Justiție. Astfel, scopul acestei clarificări este de a asigura o examinare promptă a acestor contestații. Promptitudinea este deosebit de importantă pentru crearea noului Consiliu Superior al Magistraturii și pentru demararea celorlalte reforme în domeniul justiției. Această normă are și scopul de a evita reluarea procedurii de evaluare pentru chestiuni minore, fără importanță, când rezultatele verificării sunt în esență corecte, iar reluarea este pur și simplu illogică.

69. Prevederea contestată nu a limitat dreptul de a sesiza instanța de judecată și dreptul instanței de judecată de a examina în fond circumstanțele de fapt invocate în decizia Comisiei de evaluare. De asemenea, Curtea Supremă de Justiție și subiectul evaluat au acces la toate materialele pe care se întemeiază decizia Comisiei de evaluare. Așadar, formularea din articolul 14 alin.(8) din Lege nu se referă doar la circumstanțe de fapt, ci și la încălcări serioase de procedură care pun în discuție însăși concluzia Comisiei de evaluare. Cu alte cuvinte, Curtea Supremă de Justiție are de fapt competența deplină de a anula decizia contestată atunci când soluția Comisiei de evaluare poate fi vădit nerezonabilă, atât din considerente de fapt, cât și din aspecte esențiale de procedură, deci, din circumstanțe ce puteau schimba situația.

70. Unicul lucru limitat prin această normă este posibilitatea instanței de judecată de a invalida decizia Comisiei de evaluare pentru motive neînsemnate/minore de procedură, care nu pun în discuție corectitudinea acesteia. Ar fi illogic de a admite anularea unei decizii administrative corecte pe motive minore de procedură, deoarece după corectarea curențelor de procedură va fi emis același act administrativ. Cu alte cuvinte, anularea unui act administrativ pe motive minore de procedură are un singur efect – tergiversarea procedurii administrative.

C. Aprecierea Curții

(a) Principii generale și jurisprudența Curții în domeniul dreptului de acces la o instanță cu jurisdicție deplină

71. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că articolul 6 §1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului impune, în principiu, ca o instanță sau un tribunal să fie competent să examineze toate chestiunile de fapt și de drept care sunt relevante litigiului cu care a fost sesizată (a se vedea *Sigma Radio Television Ltd v. Cipru*, 21 iulie 2011, §151-157; *Ozdil și alții v. Republica Moldova*, 11 iunie 2019, §68). Acest fapt presupune, în special, că instanța trebuie să aibă competența de a examina, pe fond, punct cu punct, fiecare dintre motivele litigiului, fără să refuze examinarea vreunei dintre ele, și să motiveze clar respingerea lor. Referitor la fapte, instanța trebuie să fie în măsură să le examineze pe cele care sunt esențiale în cazul justițiabilului (*Pişkin v. Turcia*, 15 decembrie 2020, §131).

72. De asemenea, în [Hotărârea nr.17 din 23 iunie 2020](#), §135, Curtea Constituțională a notat că exigența „jurisdicției depline” a unui tribunal este îndeplinită atunci când se constată că organul judiciar în discuție a exercitat o „jurisdicție suficientă” sau a asigurat o „examinare suficientă” în cadrul procedurii.

Această condiție nu va fi îndeplinită dacă tribunalul este împiedicat să examineze sau nu va examina problemele centrale ale litigiului.

73. Astfel, în [Hotărârea nr.13 din 14 mai 2018](#), Curtea a constatat că legea prevedea că în cazul contestării hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție putea verifica legalitatea acestor hotărâri doar în partea referitoare la procedura de adoptare/emitere. În analiza sa, Curtea a făcut trimitere la jurisprudența Curții Europene aplicabilă cauzei și a reținut că controlul judecătoresc al Curții Supreme de Justiție nu avea o întindere suficientă, deoarece nu-i permitea să reexamineze faptele stabilite de către Consiliul Superior al Magistraturii, în cauze disciplinare împotriva judecătorilor. De asemenea, nici eventualii reclamânți nu aveau, potrivit legilor incidente, posibilitatea unei reexaminări a faptelor decisive pentru cauza lor de către Curtea Supremă de Justiție (a se vedea §39 și 42 din hotărâre).

74. În [Hotărârea nr.17 din 23 iunie 2020](#) Curtea a examinat o prevedere legală care limita controlul judecătoresc al măsurilor de urgență dispuse de către autoritățile executive. Astfel, legea permitea instanțelor să verifice doar dacă măsurile de urgență au fost adoptate ca urmare a declarării situației excepționale, dacă autoritatea avea competența să emită actul, dacă actul autorității era justificat de un interes public și dacă în condiții obișnuite actul nu putea fi emis. Cu toate acestea, Curtea a reținut că deși legea permitea instanțelor să verifice legalitatea măsurilor de urgență, ele nu puteau fi verificate din perspectiva proporționalității. Astfel, legea împiedica instanțele judecătorești să examineze probleme care puteau fi fundamentale pentru litigiile cu care au fost sesizate (a se vedea §132 și 138 din hotărâre).

75. Astfel, în această cauză, Curtea trebuie să verifice dacă limitarea controlului judecătoresc asupra deciziilor Comisiei de evaluare a urmărit un scop legitim și dacă această limitare îi permite colegiului special al Curții Supreme de Justiție să asigure o „examinare suficientă” a problemelor centrale ale eventualelor litigii.

(b) Aplicarea principiilor în prezenta cauză

(i) Dacă dispozițiile contestate urmăresc realizarea unui scop legitim

76. Curtea constată că în redactarea originală a articolului 14 alin.(8) lit.b) din [Legea nr.26/2022](#), legislatorul a stabilit că la examinarea contestației împotriva deciziei Comisiei de evaluare, completul special al Curții Supreme de Justiție putea să admită contestația și să dispună reluarea procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare. Astfel, acea normă îi permitea completului special să examineze toate chestiunile de fapt și de drept care sunt relevante pentru litigiul cu care a fost sesizat.

77. Ulterior, articolul în discuție a fost modificat prin [Legea nr.354 din 22 decembrie 2022](#), care a stabilit că la examinarea contestațiilor colegiul special poate dispune reluarea procedurii de evaluare a candidatului doar „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat”.

78. Curtea reține că în nota informativă la proiectul de Lege nu se regăsește niciun argument cu privire la necesitatea limitării controlului judiciar al deciziilor Comisiei de evaluare. Totuși, din opinia prezentată de autorități și din conținutul textului contestat, Curtea deduce că legislatorul a urmărit să evite situațiile de anulare a deciziilor Comisiei de evaluare din cauza încălcării unor reguli de procedură nesemnificative, iar pe de altă parte, pentru a asigura celeritatea soluționării contestațiilor pentru a avea mai repede un Consiliu Superior al Magistraturii funcțional. Curtea reține că aceste scopuri legitime pot fi încadrate în obiectivele generale ale ordinii publice și garantării autorității și imparțialității justiției, stabilite de articolul 54 alin.(2) din [Constituție](#).

(ii) Dacă dispozițiile contestate îi permit colegiului special al Curții Supreme de Justiție să „examineze suficient” problemele centrale ale eventualelor litigii

79. Așa cum s-a constatat la §50 *supra*, deciziile Comisiei de evaluare pot fi verificate de către colegiul special doar sub aspectul concluziilor referitoare la corespunderea candidatului la criteriile de integritate etică și financiară. Controlul judecătoresc al colegiului special se poate manifesta doar asupra chestiunilor de fond și nu acoperă chestiunile de procedură.

80. Curtea observă că articolul 12 alin.(4) din Lege stabilește drepturile candidatului în cadrul procedurii de evaluare. Astfel, candidatul are dreptul a) să participe la ședințele Comisiei de evaluare și

să dea explicații verbale; b) să fie asistat de un avocat sau de un avocat stagiar pe parcursul procedurii de evaluare; c) să ia cunoștință de materialele evaluării, cu cel puțin 3 zile până la audiere; d) să prezinte, în formă scrisă, date și informații suplimentare pe care le consideră necesare în vederea înlăturării suspiciunilor privind integritatea sa, dacă a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior; e) să conteste decizia Comisiei de evaluare.

81. Totuși, legea trebuie să prevadă un remediu în cazurile în care candidatului nu i-au fost asigurate drepturile procedurale în cadrul procedurii de evaluare. În funcție de eventualele curențe procedurale admise la etapa evaluării, de natura dreptului procedural afectat, precum și de circumstanțele particulare ale cauzei, Curtea reține că neasigurarea unui drept procedural poate fi considerată o problemă centrală a litigiului. În această cauză, Curtea observă că dispozițiile contestate nu le permit candidaților nepromovați să solicite reluarea procedurii de evaluare în cazul în care decizia Comisiei de evaluare este afectată de vicii procedurale grave.

82. Curtea observă că la limitarea controlului judiciar al deciziilor Comisiei de evaluare legislatorul nu a avut în vedere nici faptul că împotriva deciziilor în discuție legea prevede o singură cale de atac. După epuizarea remedului din fața completului special candidatul nu va putea pune în discuție în fața altui organ jurisdicțional încălcarea drepturilor sale procedurale la etapa evaluării. Acest fapt presupune că viciile în discuție nu vor fi examinate de nicio autoritate jurisdicțională, indiferent de gravitatea încălcărilor admise la evaluarea candidatului.

83. Curtea admite că dispozițiile contestate sunt apte să realizeze obiectivul urmărit de legislator, *i.e.* să evite situațiile de anulare a deciziilor Comisiei de evaluare din cauza încălcării unor reguli de procedură nesemnificative. Totuși, acest obiectiv poate fi atins prin mijloace mai puțin intruzive în dreptul candidaților nepromovați la o instanță cu jurisdicție deplină. Astfel, obiectivul legislatorului poate fi realizat prin limitarea controlului judiciar la erorile procedurale grave ale Comisiei de evaluare în cadrul procedurii de evaluare, care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare. Această soluție însoțită de competența completului special de a examina „circumstanțele care puteau duce la promovarea evaluării” de către candidat sunt în măsură să asigure o „examinare suficientă” a problemelor centrale abordate de candidații nepromovați.

84. Curtea reamintește că în [Hotărârea nr.32 din 29 noiembrie 2018](#) a examinat o situație opusă acestei cauze, în care legea obliga instanțele judecătorești să anuleze unele acte administrative, la solicitarea persoanelor afectate, pentru nerespectarea chiar și a celor mai nesemnificative reguli de procedură. În acea cauză, Curtea a reținut că legea avea un caracter rigid și insensibil în privința circumstanțelor cauzei pentru că nu le acorda instanțelor judecătorești posibilitatea să verifice dacă erorile admise la întocmirea acelor acte afectau, în mod obiectiv, caracterul echitabil al procesului. Curtea a declarat neconstituțională acea prevedere legală și a permis instanțelor să aprecieze gravitatea neregulilor admise la întocmirea actelor contestate (a se vedea §40 din hotărâre).

85. Comparând prevederea examinată în [Hotărârea nr.32 din 29 noiembrie 2018](#) și dispoziția contestată de autorii excepției, Curtea reține că în ambele situații legislatorul a optat pentru soluții rigide și insensibile la drepturile persoanelor vizate. Dacă în cauza citată legea îi obliga pe judecători să valideze încălcările procedurale nesemnificative, în această cauză legea îi obligă pe judecători să respingă *in toto* curențele procedurale invocate de candidații nepromovați, indiferent de gravitatea acestora. Curtea reține că la reglementarea soluțiilor legislative care limitează controlul judiciar al actelor contestate de persoanele afectate, legislatorul trebuie să aibă în vedere drepturile persoanelor care sunt în joc, dacă soluția sa le permite instanțelor să țină cont de circumstanțele litigiului principal și dacă există o cale de atac adițională capabilă să compenseze neajunsurile din procedura precedentă.

86. În cauza *Xhoxhaj v. Albania*, 9 februarie 2021, Curtea Europeană a constatat că Comisia independentă de calificare, care evalua judecătorii și procurorii în funcție în partea ce ține de bunurile deținute, integritatea lor și competențele profesionale, avea toate caracteristicile unui organ judiciar independent. Totuși, Curtea Europeană a observat că decizia Comisiei în discuție putea fi contestată în fața Camerei de Apel care avea competență deplină să examineze fiecare dintre motivele contestației depuse de persoana evaluată, inclusiv să remedieze erorile de procedură (a se vedea §112, 303 și 309 din hotărâre).

87. Aceste constatări îi permit Curții să ajungă la concluzia că dispozițiile contestate nu asigură candidații nepromovați că vor beneficia de o „examinare suficientă” a problemelor centrale ale contestațiilor formulate în fața completului special al Curții Supreme de Justiție. Prin urmare, textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) din [Legea nr.26/2022](#) contravine articolelor 20, 23 alin.(2) și 54 din [Constituție](#).

88. Totuși, pentru a preveni situațiile de anulare a deciziilor Comisiei de evaluare pe motivul încălcării unor reguli de procedură nesemnificative, Curtea consideră necesar să stabilească o soluție provizorie. Astfel, până la modificarea legii în conformitate cu raționamentele prezentei hotărâri, completul special al Curții Supreme de Justiție, la examinarea contestațiilor, va putea dispune reevaluarea candidaților nepromovați dacă va constata (a) că în cadrul procedurii de evaluare au fost admise erori procedurale grave de către Comisia de evaluare, care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare, și (b) că există circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin.(1) literele a) și g) și 140 din [Constituție](#), 26 din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#), 6, 61, 62 literele a) și e) și 68 din [Codul jurisdicției constituționale](#), Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Se admit excepțiile de neconstituționalitate ridicate de dl avocat Petru Balan, în interesele dnei judecătoare Angela Bostan, parte în dosarul nr.3-1/2023, în interesele dlui judecător Sergiu Osoianu, parte în dosarul nr.3-6/2023, și în interesele dnei judecătoare Ecaterina Buzu, în dosarul nr.3-7/2023, de domnia avocați Rodion Tocan și Marian Bucătaru, în interesele dlui judecător Iurie Bejenaru, parte în dosarul nr.3-2/2023, de dl judecător Vladislav Holban, parte în dosarul nr.3-4/2023, de dl avocat Nicolae Leșan, în interesele dlui judecător Vitalie Stratan, parte în dosarul nr.3-3/2023, pendinte la Curtea Supremă de Justiție, în fața completului de judecată special instituit pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

2. Se declară *neconstituțional* textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) din [Legea nr.26 din 10 martie 2022](#) privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

3. Până la modificarea legii de către Parlament, completul special al Curții Supreme de Justiție, la examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei de evaluare, va putea dispune reevaluarea candidaților nepromovați dacă va constata (a) că în cadrul procedurii de evaluare au fost admise erori procedurale grave de către Comisia de evaluare, care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare, și (b) că există circumstanțe care puteau conduce la promovarea evaluării de către candidat.

4. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTE

Domnica MANOLE

Nr.5. Chișinău, 14 februarie 2023.

OPINIE SEPARATĂ, expusă în temeiul articolelor 27 alineatul (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 67 din Codul jurisdicției constituționale

Prin [Hotărârea nr.5 din 14 februarie 2023](#), Curtea Constituțională a admis sesizările nr.17g/2023, nr.21g/2023, nr.23g/2023, nr.24g/2023, nr.27g/2023 și nr.31g/2023, a declarat neconstituțional textul

„dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) din [Legea nr.26 din 10 martie 2022](#) privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor și a decis că, până la modificarea legii de către Parlament, completul special al Curții Supreme de Justiție, la examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei de evaluare, va putea dispune reevaluarea candidaților nepromovați dacă va constata (a) că în cadrul procedurii de evaluare au fost admise erori procedurale grave de către Comisia de evaluare, care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare, și (b) că există circumstanțe care puteau conduce la promovarea evaluării de către candidat.

1. Curtea Constituțională a constatat că textul contestat din articolul 14 alin.(8) lit.b) din [Legea nr.26 din 10 martie 2022](#), în redactarea [Legii nr.354 din 22 decembrie 2022](#), acordă Completului special al Curții Supreme de Justiție (în continuare, Completul special) doar competența de a verifica deciziile Comisiei de evaluare asupra chestiunilor de fond [corespunderea candidatului criteriilor de integritate etică și financiară] și „nu acoperă chestiunile de procedură” [§§50 și 79], iar acest fapt constituie o ingerință în articolele 20, 23 și 54 din [Constituție](#), precum și în articolul 6 §1 din [Convenția Europeană a Drepturilor Omului](#), deoarece „nu asigură candidații nepromovați că vor beneficia de o examinare suficientă a problemelor centrale ale contestațiilor” [§87].

2. Am susținut cu fermitate că expresia „constată existența unor circumstanțe” din textul contestat nu exclude verificarea de către Completul special a elementelor de drept procesual și a oricăror încălcări de natură să vicieze decizia Comisiei de evaluare. Textul contestat, așa cum a fost formulat de legislator [dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat], interpretat în contextul întregului alineat, dar și în legătură sistemică cu alte dispoziții legale pertinente, oferă Completului special depline prerogative pentru a verifica legalitatea deciziei Comisiei de evaluare.

3. Totodată, termenul „circumstanțe” se referă, în special, la criteriile de integritate etică și financiară cărora trebuie să corespundă candidatul supus evaluării. În acest sens, Completul special, în rezultatul examinării multiaspectuale și depline a cauzei administrative, are competența de a constata dacă există circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării, adică dacă candidatul-contestatar îndeplinește toate criteriile de integritate etică, de integritate financiară, și dacă, respectiv, ar putea promova evaluarea.

4. Prin urmare, având la dispoziție întregul arsenal de mecanisme juridice [de drept material și drept procesual] de a verifica legalitatea deciziei Comisiei de evaluare, Completul special va putea admite contestația și dispune reluarea procedurii de evaluare doar dacă va constata că candidatul întrunește toate criteriile de integritate etică și financiară prevăzute la articolul 8 din [Legea nr.26/2022](#). În cazul în care Completul special constată că există circumstanțe care răstoarnă concluziile Comisiei de evaluare privind unul sau mai multe criterii de integritate etică sau financiară, însă concomitent menține constatările Comisiei de evaluare în privința altor criterii de integritate etică și financiară, Colegiul special nu va fi îndreptățit să dispună reluarea procedurii de evaluare.

Având în vedere cele menționate *supra*, am afirmat că norma contestată, adoptată de către legislator în limitele dispozițiilor articolelor 72 alin.(3) lit.e) și 115 alin.(4) din [Constituție](#), nu afectează dreptul candidaților evaluați de acces la justiție, iar problema ridicată în sesizare ține de interpretarea și aplicarea legii. Problemele de interpretare și aplicare sunt de competența instanțelor de drept comun, și nu de competența Curții Constituționale.

JUDECĂTORUL CONSTITUȚIONAL Nicolae ROȘCA

**OPINIE SEPARATĂ,
expusă în temeiul articolelor 27 alineatul (5) din Legea
cu privire la Curtea Constituțională și 67
din Codul jurisdicției constituționale**

1. Cu tot respectul convenit majorității, nu pot fi de acord cu declararea admisibilității capătului de cerere privind accesul la o instanță și nici cu constatarea unei încălcări a articolului 20 din Constituție.

2. În opinia mea, în prezenta cauză, principala problemă privind accesul la o instanță se pune în funcție de răspunsul la întrebarea dacă textul „*dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat*” din articolul 14 alin.(8) lit.b) din [Legea nr.26/2022](#) reduce sau nu sfera chestiunilor pe care Colegiul special al Curții Supreme de Justiție le poate examina. Curtea a constatat că textul în discuție limitează controlul judecătoresc al deciziilor Comisiei de evaluare, deoarece acesta prevede că controlul respectiv se poate extinde doar asupra chestiunilor de fond și nu acoperă chestiunile de procedură (a se vedea §50, 79 din [HCC nr.5 din 14 februarie 2023](#)).

3. Așadar, prevederile articolului nr.14 alin.(8) lit.b) din [Legea nr.26/2022](#) stabilesc că, la examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, instanța judecătorească poate admite cererea de contestare a unui candidat, dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat, și dispune reluarea procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare.

4. În opinia mea, textul „*dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat*” nu stabilește că deciziile Comisiei de evaluare pot fi verificate de către Colegiul special doar sub aspectul constatărilor referitoare la îndeplinirea de către candidat a criteriilor de integritate etică și financiară, nici nu reglementează care chestiuni (de ordin procedural sau factual) se examinează de către instanța de recurs. Astfel, cu sau fără această sintagmă în articolul 14 alin.(8) lit.b) din Lege, Colegiul special are competența de a evalua circumstanțele factuale și juridice ale fiecărui caz pe care îl examinează în conformitate cu procedura prevăzută de Codul administrativ, cu excepțiile stabilite prin [Legea nr.26/2022](#) (articolul 14 alin.(6) din Legea nr.26/2022). Prin urmare, controlul judecătoresc al Colegiului special este unul deplin, i.e., se extinde atât asupra chestiunilor de fond, cât și asupra chestiunilor de procedură, iar acest fapt asigură examinarea deplină și suficientă a problemelor centrale ale contestațiilor formulate de către candidații nepromovați.

5. Textul contestat, în realitate, condiționează una dintre soluțiile pe care instanța de judecată o poate lua în urma constatărilor la care ajunge examinând cererea de contestare a deciziei Comisiei de evaluare. La modul practic, completul special al Curții Supreme poate admite cererea de contestare și poate dispune reluarea procedurii de evaluare, cercetând toate circumstanțele factuale și juridice ale cazului și stabilind dacă evaluarea Comisiei a fost corectă și legală.

6. Sub acest aspect, rețin argumentul reprezentantului Guvernului, potrivit căruia condiția „*dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat*” de la articolul 14 alin.(8) lit.b) din Lege le reamintește judecătorilor care judecă contestația că nu trebuie să dispună, din motive care au o pondere neînsemnată, reluarea procedurii de evaluare. Această condiție este, de fapt, o reflexie a principiului proporționalității și nu contravine, ca atare, articolului 20 din Constituție.

7. Prin urmare, Colegiul special are competența de a evalua circumstanțele factuale și juridice ale fiecărui caz și de a casa, în eventualitatea unui dezacord, decizia Comisiei. Ulterior, Comisia de evaluare trebuie să reia procedura de evaluare a candidatului. Această competență echivalează cu trimiterea la rejudecare, competență caracteristică unui tribunal de recurs. Faptul că nu poate pronunța o hotărâre nouă, nu înseamnă că Colegiul special al Curții Supreme de Justiție nu reprezintă o instanță judecătorească competentă, din perspectiva articolului 20 din Constituție. Potrivit jurisprudenței Curții Europene, ca regulă generală, este inerent noțiunii de control judecătoresc ca, în eventualitatea admiterii unui recurs, instanța de control să aibă competența de a casa decizia contestată și fie să pronunțe o nouă decizie, fie să trimită cauza la rejudecare aceluiași organ sau unui organ diferit (a se vedea *Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugalia* [MC], 6 noiembrie 2018, §184 și jurisprudența citată acolo). Astfel, competența strictă a trimiterii la rejudecare nu este contrară, în sine, articolului 20 din Constituție. De asemenea, Constituția nu impune un grad dublu de jurisdicție în materie civilă. Sub acest aspect, din perspectiva Curții Europene, este esențial ca cel puțin unul dintre organe (în acest caz, fie Comisia de evaluare, fie Colegiul special al Curții Supreme) să respecte condițiile articolului 6 §1 din Convenția Europeană (tribunal independent și imparțial, instituit prin lege) (a se vedea *Albert și Le Compte v.*

Belgia, 10 februarie 1983, §29).

8. Subsidiar, observ că soluția tranzitorie din punctul 3 al dispozitivului Hotărârii, în realitate, instituie o condiție mai complexă decât cea din textul declarat neconstituțional, deoarece a stabilit încă o condiție, care trebuie întrunită cumulativ cu cea existentă anterior. Astfel, până la modificarea legii de către Parlament, completul special al Curții Supreme de Justiție, la examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei de evaluare, va putea dispune reevaluarea candidaților nepromovați dacă va constata (a) că în cadrul procedurii de evaluare au fost admise erori procedurale grave de către Comisia de evaluare, care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare, și (b) că există circumstanțe care puteau conduce la promovarea evaluării de către candidat.

Prin urmare, în opinia mea, textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin.(8) lit.b) din [Legea nr.26 din 10 martie 2022](#) nu reprezintă o ingerință în dreptul de acces liber la justiție, garantat de articolul 20 din [Constituție](#).

JUDECĂTOR CONSTITUȚIONAL Liuba ȘOVA